

OPONENTSKÝ POSUDEK

Martin Hříbek: *Durgápúdžá v Kalkatě: politické a poetické aspekty rituálu.*

Ph.D. práce, Ústav jižní a centrální Asie, FF UK, Praha 2009, ss. 156 (dva abstrakty, příloha CR ROM, práce v angličtině). –

Předmětem této práce je, jak neomylně sugeruje její titul, *multiplex* studium, chtělo by se dodat „a thick description“, ne-li „a hyper-thick description“, výročních oslav svátku bohyně Durgy v indické Kalkatě. Odtud je zjevné, další sugesce, že dílo Martina Hříbka znamená přesvědčivou hru etnologie a indologie; nebo stručněji řečeno, značí areální počin, jenž - troufám si dodat a zvýraznit – mistrně spájí to, co neopozitivisté nazývali, přísně to rozlišující, kontextem objevu oproti kontextu justifikace. Jádrem autorova kontextu objevu je cestě a uchopení Nativního nebo Hříbkovými slovy „porozumění Jinému“, tedy „terénní výzkum“, jenž v v superponovaných kontextech či kulturních řadách znamená nejen zřetele orální, zřetele *přítomné*, nýbrž i zřetele *textové*; mohl bych generalizovat dávné Hammerovo dictum a říci, že komplexní společnost znamená antropologovi padesát procent terénu a padesát procent archivu; Hammer tehdy mluvil o Evropě. Dokladem pro tyto poslední stojí asi nejvýmluvněji kapitola třetí: *Scriptural origins of Durgā worship*; naproti tomu dokladem, jistě etnologicky prominentněji etnologickým, pro zřetele první je neobyčejně ramifikovaná kapitola první: *The researcher and the field: on ethnographic understanding*, v níž se snoubí, a to již vstupujeme do kontextu justifikace, autorova tematické, terénní biografie na jedné straně a zvolená metodologie etnologická na straně druhé, metodologie poznamenaná rámcem hermeneuticky laděným, poznamenaná konceptualizací, jež je opřena, připomeňme část titulu, resp. podtitul Hříbkova opusu, totiž *politické a poetické aspekty rituálu* (viz dávný avantgardní soubor *Writing Culture*), o rozumy a zjištění, ba vize, nejlépe u S. A. Tylera, antropologické postmoderny. Nepřekvapí tedy jména hermeneutická à la Gadamer nebo Grondin, nepřekvapí antropologičtí postmodernisté a la Clifford nebo Marcus; S. A. Tylera jsem zmínil a jen ještě dodám, že je specialistou na indický kulturní areál; na jeho složku drávidskou, mohu-li to tak charakterizovat, a autorem úvodu do etnologie Indie. Nepřekvapí rovněž jména blízká, takřkajíc kognitivní jako Berlin či Boyer; pro studium rituálu ovšem Gell a Turner; jemu autor věnuje separátní kapitolu nazvanou *Ritual in anthropology*; v tomto studiu se objevuje operativní osobnost Hříbkovy metodologie, a to Marc Augé; cituji z abstraktu Martina Hříbka: ... „s pomocí konceptu „omezené“ a „rozšířené“ (že by lévi-straussovská dichotomická inspirace z *Elementárních struktur*? Vložil FV) rituální techniky Marca Augého odhaluji, jak se Durgápúdžá jako rozšířená rituální technika protínala s rituálním vymítáním teroru“. Abych ukončil tuto bibliografizující tirádu: autor nejen předvedl brilantní schopnost uchopení etnologické přítomnosti, nýbrž i schopnost obecnou,

metodologickou, dokázal volit, analyzovat, aplikovat; slovem vybudovat horizont umožňující vysoce pročleněně a vysoce souvislostně uchopit zkoumaný objekt, kult bohyně Durgy, jenž, jak se zdá, sotva to mohu posoudit kategoricky, představuje jeden z výrazných prvků indické kulturní tradice. Dodám, že i v dílech obecně pojatých, v dílech encyklopedických jako Hastings či Eliade nacházíme speciální hesla; v encyklopedii editované Eliadem nacházíme dokonce stati dvě, z nichž jedno náš autor uvádí ve své bibliografii, jež, jak se dalo očekávat, přináší rovněž díla – svou hloubkou i rozsahem – směrodatná; mám na mysli zejména Ákose Östöra, figurujícího v Hříbkově bibliografii čtyřikrát.; mám na mysli speciálně dílo z roku 1980 *The Play of Gods: Locality, Ideology, Structure and Time in the Festival of a Bengali Town*.

Přítomné opus Martina Hříbka o kultu a svátku bohyně Durgy nepochybně, mohli být dostatečně subjektivní, nepochybně potvrzuje, asi i dočasně dovršuje, očekávání, obraz, jež jsem si o něm jako o jednom ze svých intelektuálně nejprominentnějších studentů, učinil. Od dob dnes již bohužel skomírajícího (to je těžký eufemismus) sociokulturního žurnálu *Cargo*, v němž Martin Hříbek figuruje jako autor s nejvyšším počtem příspěvků, je zjevně, že pokračuje v linii organického propojování etnologie a indologie, a to k užitku obou disciplin. *Doporučuji toto mimořádně kvalitní dílo jednoznačně k obhajobě.*

Doc. Dr. František Vrhel
Ústav etnologie FF UK

Praha, 14. 4. 2009.